

Kortikobasaalne degeneratsioon: mida peab patsient teadma

MIS SEE ON?

Kortikobasaalne degeneratsioon (Corticobasal Degeneration, CBD) on harv, progresseeruv neurodegeneratiivne haigus. Haigus diagnoositi esimest korda 1968. aastal. Tavaliselt algab see 60. ja 70. eluaasta vahel. CBD on keerukas, rohkete erinevate sümptomite ja nähtudega haigus.

MILLISED ON SÜMPTOMID?

Üldjuhul haarab CBD üht kehapoolt palju rohkem kui teist. Tavalised sümptomid on näiteks järgmised:

- Liigutuste aeglustumine ning kaela, käsivarte ja jalgade jäikus
- Tasakaalu- ja kõnnihäired, mis võivad põhjustada kukkumist
- Lihaste tõmbelused või võpatused, mida nimetatakse müokloonuseks
- Raskused tavapärase käe- või jalaliigutuste sooritamisel
- Ühe kehapoole tundlikkuse kadu või raskused esemete äratundmisel puudutuse teel
- Tunne, et käsi ei allu inimese taatele (vahel nimetatakse seda võõra käe sündroomiks)
- Keele- ja kõneprobleemid, näiteks raskused õige sõna leidmisel
- Käitumise muutused, näiteks motivatsioonipuudus, isiksuse muutused või ärrituvus

Peamiste sümptomite põhjal on kindlaks tehtud mitut tüüpi CBD. CBD sümptomid võivad kattuda ka teiste, sagedamini esinevate neuroloogiliste haigustega. Seetõttu kasutavad neuroloogid CBD asemel sageli terminit kortikobasaalne sündroom.

MILLISED ON PÕHJUSED?

CBD põhjused ei ole teada. CBD tagajärjel hakkab aju ebanormaalselt vananema, mis süveneb aja jooksul. Tervete inimeste ajus leidub tau valku. Seda on vaja närvirakkude normaalseks talitluseks. CBD ga inimestel on aju kuhjuv tau valk ebanormaalne. Arvatavasti kahjustab see teatud piirkondades asuvaid närvirakke ja teisi ajurakke. Teadlased ei tea, miks on tau valk CBD korral ebanormaalne. CBD ei ole pärilik. Seost ei ole leitud ka kokkupuutel ühegi keskkonnateguriga.

KUIDAS HAIGUST DIAGNOOSITAKSE?

Diagnoos pannakse haigusloo ja neuroloogilise läbivaatuse alusel. Kuna CBD nähud ja sümptomid võivad sarnaneda teiste haiguste nähtude ja sümptomitega, näiteks Parkinsoni tõvega, võib selle varajane diagnoosimine olla keeruline. Diagnoosimine võib olla raske ka hilisemas järgus. Mõnikord selgub diagnoos alles lahingul. Sageli on kasu piltuuringutest, näiteks magnetresonantstomograafiast (MRT). Piltuuringu abil on võimalik välistada CBD ga sarnased haigused. Piltuuringul on võimalik leida ka aju kärbumise ehk atroofia spetsiifilisi mustreid. Diagnoosi ei saa panna vereanalüüside alusel.

KAS HAIGUSE VASTU ON RAVI?

Tõhus ravi CBD progresseerumise aeglustamiseks puudub. Mõni sümptom võib vahel siiski ravitavaks osutada. Olenevalt sümptomitest võib arst proovida mõnda järgmistest raviviisidest:

- Levodopa liigutuste aegluse parandamiseks
- Ravimid müokloonuse vastu
- Botulismitoksiini (botuliin) süstid käsivarte või jalgade teatud lihaste jäikuse vähendamiseks
- Muud eriravimid kuseteede probleemide, ärevuse, depressiooni, kognitiivsete häirete jne raviks
- Füsioteraapia, tegevusteraapia ja/või kõneteraapia funktsioonide säilimise soodustamiseks